

บทที่ 8

บทสรุป

จากผลการศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์ "ทางนำ" ตลอดระยะเวลา 10 ปี สามารถสรุปประเด็นเกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์ได้ดังนี้

1. พิจารณาในแง่ของเจตนาหรือจุดมุ่งหมายของการทำหน้าที่สื่อมวลชนที่มีต่อสังคม พบว่าบทบาทที่ค้นพบ 7 ประการ ซึ่งได้แก่

- บทบาทในการปกป้องหลักการอิสลามและสิทธิประโยชน์ของชาวมุสลิม
- บทบาทในการเผยแพร่หลักการอิสลาม
- บทบาทในการมีส่วนร่วมช่วยสร้างเอกภาพในสังคม
- บทบาทในการเป็นแหล่งเผยแพร่ข่าวสาร
- บทบาทในการแสดงความคิดเห็น
- บทบาทในการสร้างความบันเทิงเริงรมย์
- บทบาทในการเป็นสื่อกลางโฆษณา

มีความคงที่ กล่าวคือตลอดเวลา 10 ปีของการนำเสนอข่าวสารในหนังสือพิมพ์ "ทางนำ" ได้สะท้อนให้เห็นบทบาททั้ง 7 ประการนี้ตลอดเวลา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าจุดมุ่งหมายของหนังสือพิมพ์ "ทางนำ" ในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคมมุสลิม ก็คือ การทำหน้าที่ในแนวทาง 7 ประการนี้

2. บทบาทของหนังสือพิมพ์ "ทางนำ" ที่มีต่อสังคมทั้ง 7 ประการนั้น แม้ว่าจะเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง สะท้อนเจตนารมณ์ของผู้จัดทำที่คงยืนหยัดอยู่กับทิศทางดังกล่าวก็ตาม แต่ก็ยังพบว่าการทำงานที่ดังกล่าวนี้มีการเปลี่ยนแปลงบ้าง เช่น

- ปริมาณที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงของเนื้อหาบางประเภท ในการทำหน้าที่เป็นแหล่งกลางในการเผยแพร่ข่าวสาร
- ความเข้มข้นคมลึกของข้อเขียนที่เปลี่ยนแปลงไปในการทำหน้าที่แสดงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์
- บทบาทในการเผยแพร่หลักการอิสลามมีการเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณตามแต่ยุคสมัย
- บทบาทในการปกป้องหลักการอิสลามและสิทธิประโยชน์ของชาวมุสลิมเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ว่า อยู่ในช่วงวิกฤตปัญหา หรือปัญหาได้รับการแก้ไขแล้ว

การเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดบางประการเหล่านี้ ที่เกี่ยวกับบทบาทของ "ทางนำ" กล่าวได้ว่ามีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงดังนี้

ปัจจัยภายใน ได้แก่

1. แนวคิด-อุดมการณ์ของผู้จัดทำ คณะผู้จัดทำหนังสือพิมพ์ "ทางนำ" นับตั้งแต่ยุคเริ่มแรกจนถึงปัจจุบันมีอุดมการณ์อันแน่วแน่ที่จะมีสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับสังคมมุสลิมเพื่อ
 - 1.1 เผยแพร่ข้อเท็จจริงในสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ
 - 1.2 เผยแพร่และพิทักษ์รักษาอุดมการณ์ของอิสลาม สนับสนุนการนำหลักการอิสลามมาปฏิบัติ ไม่ว่าจะเกิดในพื้นที่ใดของโลก
 - 1.3 ต้องการสร้างสามัคคีธรรมร่วมกับพี่น้องต่างศาสนิกบนผืนแผ่นดินนี้ ภายใต้อิทธิพลของศาสนาอิสลาม

โดยมีอิสลามเป็นแนวทางในการดำเนินงาน นโยบายความมุ่งมั่นดังกล่าวส่งผลให้ "ทางนำ" ได้ทำหน้าที่ในการเผยแพร่หลักการอิสลามและปกป้องรักษาการอิสลามอย่างเต็มที่

2. สภาพเศรษฐกิจของหนังสือพิมพ์ ช่วงใดที่หนังสือพิมพ์มีทุนรอนจะทำให้เนื้อหาเต็มไปด้วยสาระอย่างมากมาย รูปเล่ม การจัดหน้าสวยงาม ยามใดภาวะเศรษฐกิจซบเซา หนังสือพิมพ์ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด บทบาทในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต้องถูกจำกัด การเสนอเนื้อหา

บางส่วนต้องลดลง ไม่สามารถเสนอได้เต็มที่หรือทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้ไม่ครบถ้วนทุกด้าน สภาพเศรษฐกิจที่ซบเซา ไม่สามารถตอบรับอุดมการณ์อันพึงฟูได้

3. บุคลากร บุคลากรของ “ทางนำ” นับตั้งแต่พนักงานสื่อพิมพ์ คอลัมน์นิสต์ของ “ทางนำ” เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ทำให้บทบาทในบางด้าน เช่น การแสดงความคิดเห็นการอธิบายตีความเหตุการณ์เป็นไปอย่างเข้มข้น

4. เทคโนโลยีการผลิต มีผลทำให้บทบาทในบางด้าน เช่น ความบันเทิงเรีงรมย์ มีความสดใสด้วยภาพประกอบสวยงาม

ปัจจัยภายนอก

1. สภาพบริบททางสังคม การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนส่วนหนึ่งถูกกำหนดจากสภาพบริบททางสังคม หนังสือพิมพ์จะแสดงบทบาทไปในทิศทางใดส่วนหนึ่งถูกกำหนดจากสภาพบริบททางสังคม สังคมมุสลิมในประเทศไทยอยู่ในฐานะของชนส่วนน้อยซึ่งยึดมั่นในวัฒนธรรมที่ผูกพันอยู่กับหลักอิสลามอย่างเคร่งครัด สภาพการดำรงอยู่มักประสบปัญหาขัดแย้งกับรัฐบาล อันเนื่องมาจากการใช้นโยบายการปกครองที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะในเขต 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีคนมุสลิมอยู่เป็นจำนวนมาก สำหรับปฏิกริยาของชาวมุสลิมที่มีต่ออำนาจรัฐมักแสดงออกในลักษณะของการยึดมั่นในวัฒนธรรมของตนยิ่งขึ้น และเรื่องราวของชาวมุสลิมไม่สามารถเข้าถึงหนังสือพิมพ์ที่เป็นกระแสหลักในสังคม

หนังสือพิมพ์ของชาวมุสลิมจึงแสดงบทบาทไปในทิศทางของการปกป้องสิทธิประโยชน์ของชาวมุสลิมและเผยแพร่สัจธรรม วัฒนธรรมอิสลามสู่คนในสังคม เพื่อสืบทอดและธำรงรักษาวัฒนธรรม อุดมการณ์อิสลามเอาไว้ และเผยแพร่ข่าวสารในแวดวงมุสลิม

นอกจากสภาพสังคมมุสลิมในเมืองไทยจะมีส่วนกำหนดแนวทางการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนแล้ว สถานการณ์ระดับโลกก็มีส่วนนำทางการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จาก สภาพความเป็นไปของสังคมโลกมุสลิมทุกวันนี้ หากพิจารณาในแง่การสื่อสารจะพบว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอิสลามจะถูกเสนอสู่สังคมโลกด้วยสายตาของตะวันตก ซึ่งมีอุดมการณ์ทัศนะ ที่อยู่คนละด้านกับระบอบอิสลาม บางครั้งข้อมูลถูกบิดเบือน นำเสนอไม่รอบด้าน ขาดความเข้าใจในอิสลามและชาวมุสลิมที่ถูกต้อง

หนังสือพิมพ์ในสังคมไทย โดยมากรับข่าวต่างประเทศจากสื่อมวลชนใหญ่ของตะวันตก การเสนอข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศมุสลิมก็จะรับการถ่ายทอดจากสื่อมวลชนเหล่านั้น ประกอบกับหนังสือพิมพ์เหล่านั้นไม่ได้เป็นมุสลิม จึงขาดความรู้ ความเข้าใจในอิสลาม ผลคือข่าวที่นำเสนอก็จะเป็นภาพลบต่อมุสลิม

จากสถานการณ์ดังกล่าว หนังสือพิมพ์ “ทางนำ” ในฐานะที่เป็นมุสลิม เข้าใจเรื่องมุสลิมอย่างลึกซึ้ง จำเป็นต้องทำหน้าที่ในการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับโลกมุสลิมเป็นจำนวนมากทั้งข่าวและบทความ

2. หลักการอิสลามคือส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางการแสดงบทบาทของหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” ขึ้นชื่อว่าผู้ที่ศรัทธาในอิสลามแล้ว สิ่งที่ต้องปฏิบัติคือการยอมรับนำหลักการอิสลามมาเป็นบรรทัดฐานในการประกอบกิจกรรมต่างๆ หน้าที่สำคัญของมุสลิมคือ การประกาศหลักธรรม สัจธรรมอิสลามออกสู่สังคมโลก ไม่ว่าจะผ่านทางตรงหรือทางอ้อม ตามช่องทางที่ตนเองมีความสามารถ ความถนัด หนังสือพิมพ์ “ทางนำ” เป็นผู้ประกาศตนเองว่าเป็นผู้ศรัทธา ดังนั้นหน้าที่หนึ่งที่ต้องมีในหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” คือ ทำหน้าที่เผยแพร่หลักการอิสลามผ่านทางหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีทั้งทางตรงและโดยนัยแฝง

หลักการอิสลามเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดบทบาทหน้าที่โดยตรงของ “ทางนำ” คือ บทบาทการเผยแพร่หลักการอิสลามแล้ว หลักการของอิสลามยังมีส่วนสำคัญต่อการแสดงบทบาทหน้าที่ประการอื่นๆ อีก กล่าวคือ การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนมุสลิมไม่ว่าในด้านใดก็ตามต้องมีอิสลามเป็นเกณฑ์ เช่น การแสดงความคิดเห็นของนักเขียน ต้องยืนอยู่บนพื้นฐานของหลักการอิสลาม หากจะต้องตัดสินความดี ความชั่ว การนำเสนอเนื้อหาใดๆ ไม่ว่าจะเป็ภาพ การโฆษณา ความบันเทิง ฯลฯ ต้องสอดคล้องกับอิสลามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Abdullah(1988) ซึ่งเสนอความคิดเกี่ยวกับการทำหนังสือพิมพ์มุสลิมไว้ในบทความเรื่อง Muslim Media ว่า ให้นำอิสลามมาเป็นฐานและพัฒนาหนังสือพิมพ์ในกลุ่มประเทศมุสลิม ด้วยการนำหลักธรรมคำสั่งสอนกฎเกณฑ์ต่างๆ ในคัมภีร์กุรอานมาเป็นแนวทาง หรือบรรทัดฐานในการกำหนดนิยามของ “ข่าว” ประเภทเนื้อหาที่จะเสนอ การเข้าถึงแหล่งข่าว รวมทั้งจริยธรรมของหนังสือพิมพ์

3. บทบาทของหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” มีความสอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารมวลชนที่เกี่ยวข้อง

3.1 บทบาทของหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” สอดคล้องกับแนวคิดทางหนังสือพิมพ์ ในวิถีทางอิสลามที่เสนอให้

3.1.1 หนังสือพิมพ์ต้องส่งเสริมความถูกต้องชอบธรรม ความมีสันติ และสิทธิมนุษยชนให้ดำรงอยู่ในสังคม โดยมีหลักการอิสลามเป็นเกณฑ์ตัดสินความผิดถูก

3.1.2 หนังสือพิมพ์มุสลิมควรทำหน้าที่ปลูกฝังความศรัทธาในคุณค่าของอิสลาม และกฎจริยธรรมให้เกิดแก่มุสลิมทุกคน

3.1.3 หนังสือพิมพ์มุสลิม ควรเป็นปากเสียงและสะท้อนปัญหาของชาวมุสลิมทั่วโลก

3.2 บทบาทของหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” สอดคล้องกับทฤษฎีหนังสือพิมพ์เพื่อชนกลุ่มน้อยในแง่ของการทำหน้าที่เป็นตัวแทนความรู้สึกของกลุ่มชน และปกป้องพิทักษ์เสรีภาพของประชาชน เป็นแหล่งข่าวสารในการติดต่อโยงโยสมาชิก ให้ได้รับทราบความเป็นไปในกลุ่ม รวมถึงสืบทอดวัฒนธรรมหรือเอกลักษณ์ของกลุ่มไปยังชนรุ่นหลัง

3.3 บทบาทของหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” สอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารมวลชนในโลกเสรีในแง่การทำหน้าที่ พื้นฐานของสื่อมวลชน ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในกลุ่มประเทศประชาธิปไตยว่า หนังสือพิมพ์ควรมีหน้าที่ 4 ประการ ซึ่งพบว่าหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” มีหน้าที่ตามแนวทางดังกล่าวโดยมีหลักการอิสลามเป็นตัวกำหนดปรัชญาการทำหนังสือพิมพ์ ในขณะที่หนังสือพิมพ์ตะวันตกยึดหลักเสรีภาพเป็นพื้นฐานของการทำหนังสือพิมพ์ แต่หนังสือพิมพ์ “ทางนำ” แตกต่างกับโลกเสรี ซึ่งเป็นผู้กำหนดหรือวางรากฐานการทำหนังสือพิมพ์ในแง่ที่ว่าไม่ได้ทำหนังสือพิมพ์เพื่อการค้า คือไม่ได้อาศัยโฆษณาเป็นหลัก แต่เป็นหนังสือพิมพ์ที่ทำเพื่ออุดมการณ์หรือเพื่อหน้าที่ที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นประการสำคัญ